

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

24. Nono natura gratiæ medicinalis generaliter demonstratur exorto proprietatibus ac notis, quibus ab Augustino paßim describi solet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

196

ciabit, & dabo cor carneum, unde faciatis? Et hoc quid est, nisi auferam cor durum unde non faciebatur, & dabo cor obediens unde faciatis? Cor autem durum & lapideum quid est, nisi voluntas inobediens, & ut alibi dicit, durissima, &

adversus Deum omnino inflexibilis? Hanc ergo qui auferit nobis, & qui bonam tribuit, determinationem ejus ad bonum operatur: ut ita qui de sua voluntatis determinatione gloriatur, non in seipso, sed in Domino gloriatur.

CAPVT XXIV.

Nono natura gratiæ medicinalis generaliter demonstratur ex octo proprietatibus ac notis, quibus ab Augustino passim describi solet.

Quod si quis adhuc luculentius naturam gratiæ Christi medicinalis, prout ab Augustino intellecta descripta; fuit, audire expressam, & intelligere desideret, proprietates ejus genuinæ, quibus ab eo delineata est, & epitheta quibus depicta, & elogia quibus efficacia ejus celebrata est, attendenda sunt. Videbit enim non talem gratiam ab eo prædicatam esse, qualem recentiores nonnulli tradunt, quæ videlicet curiosâ exploratione voluntatis ac dispositionum ejus indigeat, ne forte per gratiam pulsata nolit ac dissentiat:

non talem quæ instar alicujus habitus, impulsum ad operandum ab ipsa expectet voluntate: non talem quæ dominatrici famulando voluntati, vel insluit, vel non insluit, prout imperanti sese determinare vel hæere placet; sed prorsus talem quæ simul ac pulsât fores, rumpit ostia, repugnantem quæ domat voluntatem, tollit omnem ejus resistantiam, rapit eam secum, & ex invita volentem ac se determinantem ineffabili suavitate ac potestate facit. Quod utcumque tetigit Prosper dum ita canit.

At verò omnipotens hominem cum gratia saluat,
Ipsa suum consummat opus: cui tempus agendi,
Semper adest, quæ gesta velit: non moribus illi
Fit mora, non causis anceps suspenditur ullis.

Hanc ergo medicinalis gratiæ naturam non tam servientem quàm dominantem nuntibus ægrotæ voluntatis, nec talem sine qua non potest ægra voluntas velle, sed qua Deus invicem facit ut velint, nobis

natione ad lenitatem; hoc est de voluntate ledendi ad voluntatem sapendi. In quo comparationis genere potestatem quæ per gratiam operatur, etiam omnipotentissimam vocat; ut in lib. de Corr. & grat. Sine dubio habens humanorum cordium quo placeret inclinandum, omnipotentissimam potestatem. Et in Epistola ad Vitalem: Quibus non es credentibus & eius doctrinam voluntatibus impiâ persequentibus misericordiam prærogavit, eosque ad seipsum OMNIPOTENTISSIMA facilitate convertit, ac volentes ex nolentibus fecit.

Primò commendant illa loca quibus Aug. eam summæ efficaciam esse docet, in eo persuadendo efficiendoque quod Deus homini persuasum, & in eo effectum cupit. Aliquando enim vocat potestatem ejus efficacissimam. Ut autem de calo (Paulus) vocaretur, & tam magna & efficacissima vocations converteret, gratia Dei erat sola. Et in eundem sensum inferius: Ille facit ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati. Aliquando occultissimam & potentissimam, ut cum dicit, Deum posse quem velit, ad dolorem salubrem penitentia occultissima & potentissima medicina sua (hoc est gratiæ medicinalis) potestate perducere. Aliquando ineffabilem: Legant ergo atque intelligent, intueantur atque fateantur non lege atque doctrinâ insonante formosus, sed internâ atque occultâ, mirabili atque ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum, non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates. Aliquando hanc gratiæ efficaciam cum perniciaci hominis voluntate collidit, & omni humanâ aversione & pertinacia superiorem facit. Aversus quippe à fide quam vastabat, eiq; vehementer adversus, repente est ad illam gratiâ potentiore conversus. Et ad Bonifacium Papam: Cor Regis antequam mulieris sermonem poscentis audisset occultissimâ & efficacissimâ potestate convertit, & transtulit ad indig-

Secundò hanc efficacissimâ, potentissimamque hanc ineffabilem & omnipotentissimam potestatem in eo exleri super voluntatem docet, quod ita à Dei Spiritu per gratiam rapiatur & agatur, ut ipsamet voluntas vix agere intelligatur. Quod nisi Aug. ipsemet exserte declarasset, nunquam ausus fuisset voce aut calamo proferre: Procul dubio, inquit Augustinus, Plus est regi quam regi. Qui enim regitur aliquid agit & à Deo regitur ut rectè agat. Qui autem agit, agere aliquid ipse vix intelligitur. Et tamen tantum præstat voluntatibus nostris gratia Salvatoris, ut non dubiter Apostolus dicere, Quorquot Spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei. Nec aliquid in nobis libera voluntas melius agere potest, quam ut illi se agendâ commendet qui male agere non potest. Quæ sanè causa videtur cur isto verbo Apostolico, quo voluntas, vel nos agi à Spiritu Dei dicimur, perlibenter & frequenter utatur Augustinus: Profectò ut agant quod

Lib. de corr.

& grat. c. 14.

Epist. 107.

ad Vitalem.

Lib. de gest.

Psalm. 6. 3.

Lib. de grat.

Christi. c. 5.

Lib. 3. ad Bonif. ca. 2.

quod bonum est, ab illo aguntur qui bonus est. Et ad Bonif. Quis ambulat secundum Spiritum, nisi quisquis agitur Dei Spiritu? Itaque hunc impetum Spiritus quo aguntur filii Dei, talem actum infallibilis efficacit esse tradit, ut quotquot illo aguntur, etiam re ipsa velint & operentur.

Lib. 6. contra Iul. c. 14. Rom. 8.

Quicumque aguntur Dei Spiritu, ipsi facta carnis mortificant Spiritu. Nempe quia Apostolus dicit, Quotquot Spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt.

Tertio igitur haec ratio est, quod nullum sit locutionis genus apud ipsos Scholasticos Doctores tam efficax praegnantque ad exprimendum, quod ipsa voluntatis determinatio, adeoque praedeterminatio sit a gratia Dei, quin Augustinus illud usurpet, ut Christianis lectoribus indicaret, non esse istius naturae medicinale gratiam, ut eius effectus a voluntate suspendatur, sed illius ut per eam effectum potentissime invehat inseratque voluntati, non operando si voluntas velit, sed operando atque determinando ut velit. Nam ut non repetam illas locutiones, de quibus ante diximus, quod Deus per gratiam avertit hominum voluntates, hoc est, ut alibi dicit, b volentes ex nolentibus efficit: quod e a malo in bonum flectit voluntates: quod d duritiam cordis, hoc est, resistantiam voluntatis primitus auferat: quid efficacius quam quod dicit inclinare Deum corda & voluntates quo voluerit? e Sine dubio habens humanorum cordium quo placeret inclinandum omnipotentissimam potestatem.

Lib. de praedest. sanct. cap. 20. Lib. 2. ad Bonif. c. 19. Lib. de deo no pers. c. 6. Lib. de praedest. sanct. cap. 3. Lib. de cor. & grat. c. 14. Lib. de praedest. sanct. cap. 20.

Et lib. de praedest. sanct. dicit: e Cum Deus vult fieri quod non nisi volentibus hominibus oportet fieri, inclinari eorum corda, ut hoc velint, eo scilicet INCLINANTE qui in nobis mirabili modo & ineffabili operatur & velle. Quae locutiones apud ipsum per frequentes sunt. Quid est autem cor inclinare, ut in ita ineffabili modo operetur velle, nisi cor ad ipsum velle determinare? Nihil enim mirabile vel ineffabile, si solummodo motu praevientem in cordibus excitet (quod in rebus humanis homines quotidie suadendo faciunt) cui voluntas pro suo beneplacito effectum donet aut neget. Itaque modum operandi in voluntate longe potentiorum significat Aug. quando dicit, quod Deus intus agit in hominibus, corda tenet, corda movet, eosque voluntatibus eorum quas ipse in illis operatus est trahit. Et quando dicit de illis in quibus Christus dominatur: Non eris inops in respondendo, non enim tu eris qui loqueris; Manens in te Christus arripit instrumentum tuum, linguam tuam velut gladium suum, utens corde tuo & voce tua tanquam possessor, resistet adversario, securum te faciet. Et quando alibi in eundem sensum dicit: Apprehendis animam meam & debellat inimicos meos. Et quid est anima nostra, quamvis splendida, quamvis producta, quamvis acuta, quamvis uncta, quamvis luce sapientiae & concuscationis vibrata? Quid est ipsa anima nostra, aut quid potest, nisi Deus illam teneat & pugnet, de illa? Nam qualibet optima facta framea, si non habeat bellatorem, tacet. Et inferius: Ergo quicquid vult facit de anima nostra. Cum in manu eius est, utatur ea quemadmodum vult. Et quando alio in loco, potentius quam ullus determina-

Lib. de corr. & grat. c. 14.

Serm. 120. de diversis cap. 15.

In Psal. 34. Conc. 1.

tionis aut praedeterminationis defensor, dicit: Nos ergo loquimur foris, ille adhaerens intus: quomodo audiat nos advenimus, quid e gretis, ille solus novit, qui cogitationes vestras videt, ipse adhaerens, ipse monet, ipse terret, ipse intellectum aperit, ipse ad fidem applicat sensum vestrum. Et quando ad Vitalem scribens dicit, quod Deus vocatione illa adhaeret atque secretis sic hominis ageret sensum, ut legi atque doctrina accommodaret assensum. Quid enim est, applicare sensum ad fidem post monitiones, terrores, intellectus aperitiones, vel sic agere sensum ut accommodet assensum, nisi voluntatem ad assentiendum credendumque determinare? Facultatem enim astrictam ad agendum agere vel applicare, nihil est aliud quam illam ad agendum determinare.

Hinc est quartum, quod omnes operationes hominis bonas, quantumcumque fiant a libera voluntate, tribuere soleat Augustinus ipsi Deo, tanquam qui per voluntatem, ut per instrumentum, quod pro libero suo beneplacito agit, impellit, flectit, vertit, inclinat quolibet, motus ipsius voluntatis operetur: Ipse, inquit, cantat in nobis, cuius gratia cantamus. Et in Psalmum quinquagesimum sextum: Quando loquitur ex personis suis Propheta, ipse Dominus loquitur per eum, qui edicit veritatem quam loquitur. Et in sermonibus de verbis Apostoli: Christus in Zacharia erat & de illo sibi dicebat, quod ex ore eius audiebat. Et de verbis Domini: Quando illi Martyres perhibent testimonium, ipse sibi perhibet testimonium. Ipse enim habitat in martyribus, ut perhibeat testimonium veritati. Quod alibi expressius verbis Christi dicit: Ille testimonium perhibebit de me & vos testimonium perhibebitis: utique quia ille perhibebit, etiam vos perhibebitis. Ille in cordibus vestris, vos in vocibus vestris. Ille inspirando vos sonando. Et in eodem sermone iamjam citato: Virgo ames Deum, habites in te Deus, & amet se, de te, id est ad amorem suum movet te, accendat te, illuminet te, excitet te. Cujusmodi voluntatis opera, quomodo ab homine fiant, multis in locis ita explicat, ut hominem instrumentum Dei faciat, quod ab illo inspitetur, tangatur, agatur, & quocumque flectatur: Per humilitatem nostram cum aliquid verum dicimus ipse loquitur. Videte itaque loquendo multipliciter, multis modis, per multa organa, ipse tamen sonat ubique tangendo, modificando, inspirando. Has locutiones vim divinae gratiae nobis insinuantes ex Scripturis sacris Augustinus didicit ac deprompsit. In illis enim legimus: An experimentum quaritis, eius, qui in me loquitur Christus? Et alibi Christus ipse: Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Nempe dicuntur ista, non ut homini libera voluntas, sed gloriatio de sua voluntate tollatur; ne putet a se sibi esse, quod Deus ei donat facere. Potestatem enim donando atque adiuvando si velis, actio non donatur nisi homo velit & faciat. Deus autem non solum donat homini per gratiam posse loqui, posse testimonium Deo perhibere

In Pf. 126.

Epist. 177. ad Vitalem.

Epist. 170. ad Vitalem.

Epist. 170. ad Vitalem.

Epist. 170. ad Vitalem.

Epist. 170. ad Vitalem.

Serm. 120. de diversis.

In Psal. 34. Conc. 1.

Matth. 10.

here. posse Deum diligere, sed ipsum loqui, testimonium perhibere, diligere. Non enim ait, inquit Augustinus, non vos estis qui dedistis vobis posse bene loqui; sed ait: Non vos estis qui loquimini. Nec ait, Spiritus Patris vestri est, qui vobis dat vel debet posse bene loqui; sed ait, Qui loquitur in vobis, non significans possibilitatem profectum, sed exprimens cooperationis effectum. Nam ut alibi similes sacerum Scripturarum phrasas ponderans ait: Non est consequens ut qui potest venire ad Christum, citam veniat, nisi ad volentem atque fecerit. Sed omnis qui ducit a Patre, non solum potest venire, sed venit: ubi iam & possibilitatis profectus & voluntatis affectus, & actionis effectus est.

Quod ex illo efficaci operandi modo proficitur, quod Aug. non raro gratiam Christi medicinale vitæ vocat, quia omnes oppositos obices voluntæ & affectuum invicta potestate perumpit: Donat per Spiritum charitatem, cuius delectatione vincatur delectatio peccati. Et libro istius operis secundus: Donat gratiam ut delectatio peccati, iustitia dilectione vincatur. Et lib. 2. de pecc. mer. dicit, Dominum Deum, etiam Sanctis suis alicuius operis iusti aliquando non tribuere victicem delectationem, ut cognoscant non à seipsis, sed ab illo sibi esse suavitatem qua de fructum suum terra eorum. Cuiusmodi victrix gratia nisi homini luctanti cum tentatione tribuatur, nunquam victoriam assequetur ut propterea profunde dixerit Aug. Non sufficit arbitrium voluntati humana nisi a Deo victoria concedatur oranti. Et alibi. dari sibi pugnandi, vincendi, virtutem per Christi gratiam possunt. Quod detestantes quidam Pelagiani, cum hominem arma suscipere faterentur propria voluntate, victoriam etiam hominis voluntati tribuebant. Et Augustinus è contrario cum Concilio Diospolitano, non nisi gratiæ Dei

Quamobrem sexto, gratiam Dei Aug. ita viticem statuit supra voluntatis arbitrium, ut non raro dicat hominem operanti Deo per gratiam non posse resistere, sed è contrario Deum, non quicquid voluntatem facturam prævidet, sive absolute sive conditionatè, sed quicquid omnino voluerit, in voluntate operari, quam ipse magis habeat in sua omnipotenti potestate, quam ipsa voluntas se: Cui volenti saluum facere, nullum hominum resistit arbitrium. Sic enim velle & nolle in volenti aut nolenti est potestate, ut divinam voluntatem non impediatur nec superet potestatem. De his enim qui faciunt, quæ non vult, facit ipse quæ vult. Paulòq; inferius in eodem libro & loco: Non est itaq; dubitandum voluntati Dei qui in celo & in terra omnia quæcumque voluit fecit, & qui etiam illa quæ futura sunt fecit, humanas voluntates non posse resistere. quo minus faciat ipse quod vult, quando quidem etiam de ipsis hominum voluntatibus, quod vult cum vult facit. Et exemplo explicans quod iradiderat: Nisi forte (ut ex multis aliqua commemorem) quando Deus voluit Saul regnum dare, sic et in potestate Israelitarum subdere se memorat viro. sive non subdere, quod utique in eorum erat positum voluntate, ut etiam Deo valerent resistere. Et paucis adhuc interceptis de Amasai: Nunquid ille posset adversari voluntati Dei, & non potius eius facere voluntatem, qui in eius corde

operatus est per Spiritum suum quo induens est, ut hoc vellet, diceret, faceret: Cui mox adiungit: Hoc in eis egit qui in cordibus hominum quod voluerit operatur. Et iterum concludens disputationem illam: Si ergo cum voluerit Reges in terra Deus constituere, magis habet in potestate voluntates hominum quam ipsi suas, quis alius facit, ut salubris sit correptio, & fiat in correpti corde correptio, ut caelesti constituatur in regno? Unde in eodem libro cum Angelos & primum hominem ita per adiutorium status innocentia adiuos esse docuisset, ut adiutorium istud in eorum libero relinqueretur arbitrio, à quo possent declinare si vellent, ita è contrario de lapsi hominis subijcit adiutorio: Subventum est igitur infirmitati voluntati humana, ut divina gratia INDECLINABILITER ET INSUPERABILITER AGERETUR.

Ex quibus septimo, non est difficile perspicere quam procul ab Augustini doctrina & sensibus aberraverint, qui nobis talem gratiam procederunt quæ semper explorat expectatque voluntatem hominis, ne si forte pervicacior fuerit, cassa & inanis gratia & effectus divinæ misericordiæ irritus humana potestate reddatur. Nempe ut sit quedam potentialis gratia, cum qua homo credat, convertatur, operetur si velit, sin vero nolit, nullus sequatur voluntatis aut operationis effectus. Quales de gratia medicinali cogitationes, quibus effectus ab ea ponendus dicitur, si valimus. iam olim convellit Augustinus, cum ad Simplicianum scriberet: Illud autem nescio quomodo dicatur frustra Deum misereri, nisi nos volumus. Si enim Deus miseretur, ergo iam volumus: ad eandem quippe misericordiam pertinet ut velamus. Deus enim est qui operatur in nobis & velle & operari pro bona voluntate. Et in libro de prædeterminatione Sanctorum quando jam cum Pelagianis similem potentialem gratiam prædicantibus decertabat: Quare inquit non omnes docet, ut ad Christum veniant? Si des. Sancti dixerimus quia nolunt discere quos non docet, respondebatur nobis: Et ubi est quod ei dicitur, Domine tu convertens vivificabis nos? Aut si non facit volentes ex nolentibus Deus, ut quid orat Ecclesia &c. De quibus ipsidem non volentibus ad Christum venire paulò superius dicit: Nam si illos, quibus stultitia est verbum crucis, ut ad Christum veniant, docere voluisset procul dubio venirent & ipsi. Non enim fallit aut fallitur, qui ait: Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me. Itaq; contra illos qui operationibus divinæ gratiæ atq; misericordiæ tales conditiones apponunt, ut effectum suum fortiatur si homo velit, non uno loco illam Scripturam intorquet August. non est volentis atque currentis, sed miserentis est Dei; tanquam quæ inverti non possit in hunc modum: non miserentis est Dei, sed volentis atq; currentis hominis. Quæ tamen Apostolica sententia verissimè sic invertetur propriissimèq; si gratiæ effectus ita ab humana voluntate penderet, ut dici posset, eum secuturum si tamen homo velit. Sed ipse Aug. audiatur: Nam si propterea solum dictum est, non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei, quia voluntas hominis sola non sufficit, ut iuste rectèq; vivamus, nisi adjuvemur misericordia Dei.

ibid. 1. 2.

Lib. 1. ad Simpli. q. 2.

Lib. de præd. cap. 8.

Rom. 9.

Lib. 1. ad Simpli. q. 2.

Dei: potest & hoc modo dici; Igitur non misericordis est Dei, sed volentis est hominis, quia misericordia Dei sola non sufficit, nisi consensus nostra voluntatis addatur. At illud manifestum est frustra nos velle, nisi Deus miseretur. Illud autem nescio quomodo dicatur frustra Deum misereri, nisi nos velimus. Si enim Deus miseretur, ergo iam volumus: ad eandem quippe misericordiam pertinet ut velimus: Deus enim operatur in nobis & velle & operari &c. Et

lib. de grat. & lib. arb. cap. 7.

in libro de gratia & libero arbitrio: Que sententia nullo modo potest etiam sic converti ut dicatur, non misericordis Dei, sed volentis & currentis est hominis. Quisquis enim hoc ausus fuerit dicere aperte se ostendit Apostolo contradicere. Cujus rei causa est, quia ut idem dicit ad Simplicianum: Non potest effectus misericordie Dei esse in homine potestate, ut frustra ille miseretur si homo nolit. Octavo itaque per huiusmodi gratie prae-dicationem, quae nos operari facit si velimus nihil aliud agitur, nisi ut Christi gratia me-

Christi gratia, quam per Passionem suam ad- versus infirmitatem voluntatis attulit illa est ut copiosissime demonstravimus, quae non operatur effectum suum, si velimus, sed quae operatur in nobis & velle & operari: quae facit ut in iustificationibus eius ambulemus; quae creatur in ope- ribus bonis, quae preparavit Deus, ut in illi ambu- lemus, & huiusmodi innumera. Non enim gratia effectum propter quem datur, opera- tur si velimus, expectando voluntates no- stras, sed ut velimus, prout loquitur Conci- lium Araucanum. Nam in isto solo, juxta profundissimam sanctissimi Augustini doctri- nam, sita est praecisa differentia gratiae sanae voluntatis & aegrotae, stantis & lapsae, hoc est, primi hominis & secundi, quod cum illa gratia bene operaretur homo si vellet; hae- verò jam operetur, ut velit, iuxta solidissi- mam illam Augustini doctrinam ab eo cre- berrime inculcatam: Prima gratia est qua fit ut habeat homo iustitiam, SI VELIT: Secunda ergo plus potest, quae etiam fit ut velit. Qua de re fuse Augustini testimonia recensuimus ejusque mentem explicuimus.

Conc. Arauc.

lib. de cor. ut habeat homo iustitiam, SI VELIT: Secunda ergo plus potest, quae etiam fit ut velit.

C A P V T X X V.

Decimo ejus efficacissima natura declarat, ex eo quod nulla prorsus effectu caret, sed eum in omnibus quibus datur, infallibiliter operatur.

Haec itaque est vera ratio & radix, cur nulla omnino medicinalis Christi gratia effectu suo careat, sed omnis efficiat ut voluntas velit, & ali- quid operetur. Quod quantumvis gratiae istius congruae auctoribus per mirum videatur, veritas tamen est in Scripturis sacris & Augustini scriptis explorata. Quanquam hoc igitur ex ipso essentiali discrimine jam assignato utriusque gratiae, iuxta quod prima gratia iustitiam dabat homini si vellet, secun- da ut vellet, caeterisque poene omnibus quae toto libro diximus, apertissime consequatur, opera tamen pretium est, disertis confirmare testimoniis, ne quasi ad rem à me recenter excogitata trepidet aut perturbetur auditor.

tem Spiritu Dei aguntur, pugnant quia magnum ha- bent adiutorem. Et alio in loco, de illa eadem carnis mortificatione, quam pugnano ad- piscimur, ut scirent se hoc non facere (facta carnis mortificare) nisi gratia Dei, continuo subditur, Apostolus; quotquot enim Spiritu Dei aguntur, si filij Dei sunt. Ac per hoc quicumque aguntur Dei Spi- ritu, ipsi facta carnis mortificant Spiritu. Et lib. 3. ad Bonif. Quis autem ambulat secundum Spiritum, nisi quisquis agitur Dei Spiritu? Quotquot enim Dei Spiritu aguntur, hi filij Dei sunt. Similiter de vi- ctoria quae omnis pugnae cum tenta- tionibus finis est: Salva sit autem à persequentibus anima, si non eis consentitur ad malum. Non eis autem consentitur, cum assylit Dominus à dextris pauperis: ne ipsa paupertate, id est infirmitate succumbat. Et de preparatione cordis: Homo preparat cor, non tamen sine adiutorio Dei: qui si tangit cor, homo preparat cor. Et lib. de corr. & grat. Numquid aliquis dicitur est, non verum fuisse cum Saul quatuor- quam eorum, quorum tetigit corda Deus, ut tent cum illo; aut esse aliquem pestilentium, quorum ut hoc sacerent corda non tetigit? Nempe quia ipsa Scriptura sacra exfertè dicit: Abierunt poten- tes quorum tetigit Deus corda cum Saul. Vbi no- ster textus vulgatus legit: Abijt cum eo pars exercitus, quorum tetigit Deus corda. Ut significa- ret illam exercitus cum eo partem abisse quorum tetigit Deus corda. Et de ipsa pri- ma hominis voluntate bonae, in primo ad Simplicianum libro, ubi & rationem tangit, cur non possit gratia effectu suo sine ablu- ditate destitui: Illud autem nescio quomodo dica- tur, frustra Deum misereri nisi nos velimus. Si enim Deus miseretur, iam volumus. Ad eandem quippe

Primo igitur hoc probat quod apud Au- gustinum gratia & opus bonum ita reciprocen- tur, ut quemadmodum ex gratia data mox effectum operis consecutum inferre solet, ita vice versa, ex defectu operis, gra- tiam non esse datam. Quo ratiocinandi modo indicatur gratiam tanquam causam & operationem voluntatis bonam velut effe- ctum, esse, ut Philosophi loquuntur, con- vertibiles, & à se mutuo inseparabiles. Affir- mativus iste arguendi modus apud S. Do- ctorem frequens est. Sic enim loquitur de pugna contra tentationes: Agis si ageris, & bene agis si à bono ageris. Quod ex Apostolo vide- tur didicisse, qui ad Romanos dicit: Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt, ut probaret huiusmodi re ipsa operari & facta carnis re ipsa mortificare. Unde & Aug. ibidem adicit, Non sunt filij Dei, si non aguntur Spiritu Dei. Si au-

Serm. 43. de verb. Domini Rom. 8.

lib. 3. ad Bonif. c. 8. lib. de corr. & grat. 1. 2. 3. p.

lib. 1. ad Simplicianum.

lib. 1. ad Simplicianum.

Handwritten marginal note in Latin script.